

Nr 186

Utlåtande i anledning av väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande besiktning av hästar för krigsmaktens behov.

(1:a avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Eliasson m. fl.* (I: 59) och den andra inom andra kammaren av herr *Jansson i Aspeboda m. fl.* (II: 85), har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att besiktning av hästar, som i fredstid uttages för krigsmaktens behov, skall ske hos vederbörande hästägare eller att vederbörande hästägare beredes skälig ersättning, då häst uppvisas vid s. k. besiktningsmöte.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen I: 59.

Över motionerna ha, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, yttranden begärts av *arméintendenturförvaltningen*, *lantbruksstyrelsen* och *Sveriges lantbruksförbund*, vilka yttranden fogats till detta utlåtande (Bilagor A, B och C).

Utskottet vill erinra om att det nuvarande systemet för uttagning i fred av hästar för krigsmaktens behov har tillämpats sedan femton år. I såväl de föreliggande motionerna som remissyttrandena framhålles, att detta system icke i alla avseenden är tillfredsställande och att behov av ändrade bestämmelser föreligger. Utskottet kan ansluta sig härtill. Sålunda är det enligt utskottets mening önskvärt, att de med uttagningsförfarandet nu förenade olägenheterna för hästägarna ävensom kostnaderna i samband med uppvisandet av häst för uttagningsbesiktning i möjligaste mån begränsas. Det synes utskottet därför böra undersökas, huruvida icke ett förenklat och mindre tidsödande besiktningssätt skulle kunna införas. Ett ytterligare motiv för en sådan undersökning är, förutom den pågående driftrationaliseringen inom jordbruket och vissa delar av skogsbruket, att den fortgående motoriseringen inom krigsmakten medför en avsevärd begränsning av krigsmaktens behov av hästar.

Med hänsyn till vad sålunda anförts förutsätter utskottet, att Kungl. Maj:t, på sätt Kungl. Maj:t finner lämpligt, i av utskottet angivet syfte låter verkställa översyn av den militära uttagningsförordningen.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 59 och II: 85, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anfört.

Stockholm den 20 november 1956

På statsutskottets vägnar:

KARL WARD

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Ohlon, Leander, Näsström, Boman, fröken Andersson, herrar Hesselbom, Sundelin, Einar Persson, Birger Andersson, Thun, Lodenius, Nils Theodor Larsson och fröken Ranmark; samt

från andra kammaren: herrar Ward, Malmborg i Skövde, Åkerström, Rubbestad, Hoppe, fröken Elmén, herrar Andersson i Mölndal, Staxäng, Johansson i Mysinge, Nihlfors, Cassel, Karlsson i Olofström, fröken Vinge, herrar Andreasson och Mellqvist.

Bilaga A

Till riksdagens statsutskott

Remissyttrande angående ändrade bestämmelser rörande besiktning av hästar för krigsmaktens behov

Jämlikt nådig remiss den 29 maj 1956, Kungl. Försvarsdepartementet, anbefalld att till riksdagens statsutskott inkomma med yttrande över inom riksdagens första kammare av herr Eliasson m. fl. (I: 59) och riksdagens andra kammare av herr Jansson i Aspeboda m. fl. (II: 85) väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande besiktning av hästar för krigsmaktens behov får Kungl. Arméintendenturförvaltningen anföra följande.

Under framhållande av bl a att det ersättningssystem, som enligt gällande bestämmelser för närvarande tillämpas i fråga om ersättning till hästägare vid uppvisning av häst för besiktning jämlikt militära uttagningsförrordningen (SFS 673/1953), synes klart otillfredsställande med hänsyn till våra dagars förhållanden, uttalas i motionerna önskvärdheten av att mera tillfredsställande bestämmelser utfärdas för här ifrågasvarande hästbesiktningar. Det ifrågasättes om icke besiktningen av hästarna kunde ske hos vederbörande ägare och då lämpligen verkställas av distriktsveterinärerna, som utfärdade intyg om hästarnas tillstånd utan kostnad för vederbörande hästägare.

Motionerna utmynna i en hemställan »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att besiktning av hästar som i fred uttagas för krigsmaktens behov skall ske hos vederbörande hästägare eller att vederbörande hästägare beredes skäligen ersättning, då häst uppvisas vid s. k. besiktningsmöte».

Nuvarande organisation

Nu gällande system för uttagning i fred av hästar för krigsmaktens behov har sin grund i 1942 års rekvisionslagstiftning (»Betänkande angående revision av gällande rekvisitionslagstiftning», SOU 1941: 37). Det utformades under beaktande av de väsentliga brister, som sammanhängde med det tidigare uttagningsförfarandet.

Grundläggande principer för systemet voro bl. a.

att hästarna skulle besiktigas av särskilt förordnad hästbesiktningsman, som skulle vara veterinär med för detta uppdrag erforderliga kvalifikationer och

att lokala hästuttagningsnämnder skulle finnas för att tillvarata näringslivets intressen.

Det nya systemet medförde vissa ålägganden för hästägarna, nämligen dels att årligen till hästuttagningsmyndigheten (KAIF) avgiva deklaration om innehav av hästar dels skyldighet att låta desamma undergå besiktning och transport till plats för besiktning utan att någon ersättning härför skall utgå, där ej Konungen annorlunda förordnar.

I gällande militära uttagningsförfordning stadgas att plats för besiktning bör i regel så bestämmas, att avståndet dit från vederbörande hästägares hemvist ej överstiger 10 km. I den mån hästägare för färd till besiktningplatsen har att tillryggalägga längre avstånd än nyss nämnts, är han berättigad till ersättning av statsmedel enligt grunder som fastställas av Kungl. Maj:t efter förslag av hästuttagningsmyndigheten.

Jäml. Kungl. brev 8 oktober 1948 (Försv.dep. dnr 4414) utgår dylik ersättning för såväl dit- som hemtransport med för närvarande 30 öre för varje km, som väglängden överstiger 10 km.

Erfarenheterna från de gångna femton åren av det nu tillämpade systemet för hästuttagnings i fred äro i stort sett goda. Ur administrativ och krigsberedskapssynpunkt har organisationen enligt arméintendenturförvaltningens åsikt hittills fungerat tillfredsställande. Vad som emellertid nu särskilt under de senare åren allt mer framträtt är missnöje hos hästägarna över de gällande ersättningsbestämmelserna, som för det helt övervägande antalet icke medför någon som helst ersättning och för övriga blott en mycket ringa sådan. Det har bl. a. inom vissa bygder uttalats hot om samlad obstruktion till en kommande besiktningssomgång, därest icke en ändring kommer till stånd. Förhållandena inom jordbruket och närliggande näringsgrenar har, sedan principerna för här ifrågakarande ersättning fastställdes, högst väsentligt förändrats. Bl. a. har en utveckling till större affärsmässighet i driften skett och tillgången på mänsklig arbetskraft har starkt minskat. Från hästägarnas sida har därför krav rests på skälig ersättning icke blott för tillryggalagd vägsträcka utan framför allt för förlorad arbetstid i samband med framvisandet av häst.

Med full förståelse för det intrång på hästägares dagliga gärning, som åläggandet att föra häst till uttagningsbesiktning å viss tid och plats kan innebära, har hästuttagningsmyndigheten dels sökt att efter samråd med vederbörande hushållningssällskap förlägga de här ifrågakarande besiktningarna till för hästägarna ur arbetssynpunkt lämpligaste tidpunkten på året, dels eftersträvat att lägga besiktningplatserna så tätt som möjligt, varigenom endast i undantagsfall hästägare behövt färdas längre väg än 10 km. Belysande för det sistnämnda förhållandet är att under de senaste åren den sammanlagda ersättningen för tillryggalagd vägsträcka utöver 10 km årligen uppgått till belopp varierande mellan endast 200 och 600 kronor. De få större utbetalningar, som gjorts ha i allmänhet gällt Norrland. I en del fall, när det varit fråga om mycket små belopp, ha vederbörande avvisat ersättningen såsom alltför obetydlig. Även om skyldigheten för hästägare att hålla häst tillgänglig för besiktning, varom här är fråga, endast återkommer en gång vart tredje år på tid och plats, varom hästägaren i god tid meddelas, och prestationen således i regel icke kan anses för denne särskilt ekonomiskt betungande, talar erfarenheten inom hästuttagningsmyndigheten för att en ändring i gällande system för hästbesiktningen vidtages i avsikt att för hästägarna skapa gynnsammare betingelser för dem åliggande skyldighet att framvisa häst för besiktning.

Härtill syfta de föreliggande motionerna. I desamma framföras alternativt två förslag. I första hand föreslås, att alla hästbesiktningar skola ske hos vederbörande hästägare och lämpligen verkställas av distriktsveterinärerna. Om detta system icke befinnes möjligt att genomföra, föreslås, att hästägarna erhåller skälig ersättning för förlorad arbetstid samt transportkostnader vid hästbesiktningmötena.

Hästarnas besiktning på hemgården

Förslaget innebär, att distriktsveterinärerna — under förutsättning, att tiden för besiktningarnas genomförande finge omfatta ett kalenderår — skulle utföra huvuddelen av besiktningarna i samband med förekommande sjukresor.

Förslaget förefaller vid ett hastigt bedömande vara en enkel och praktisk lösning av de förevarande problemen. Emellertid får KAIF till belysande av härmed sammanhängande förhållanden anföra följande.

Inledningsvis må framhållas att besiktningar f. n. utföras årligen inom en tredjedel av riket och av 20—25 hästbesiktningsmän. Antalet varje år besiktigade hästar uppgår till omkring 30 000 fördelade på approximativt 20 000 hästägare.

Bortses från Gotlands län, där hästuttagning icke förekommer, finnes i landet 277 distriktsveterinärtjänster. Omkring 90 distriktsveterinärer skulle sålunda årligen bli tagna i anspråk för besiktningarna.

Redan vid den nuvarande organisationens tillkomst förutsattes, att alla veterinärer icke voro lämpliga såsom hästbesiktningsmän. I förutnämnda "Betänkande angående revision av gällande rekvisitionslagstiftning" anfördes bl. a. att "förordnande att vara hästbesiktningsman bör endast meddelas veterinär, som är särskilt kvalificerad på hithörande område". Det må här framhållas att den besiktning av häst, varom här är fråga och som skall ligga till grund för krigsmaktens uttagning, icke enbart avser ett konstaterande av att häst är "frisk och färdig". Minst lika viktigt ur beredskaps-synpunkt är, att bland de många olika typer av hästar, som förekomma inom landet, uttaga sådana som just äro lämpade för militärt bruk och bedömas fylla de krav, som arbete under krigsförhållanden fordrar. Ett sådant bedömande kräver särskilda insikter i hästbedömning och helst kännedom om den militära hästtjänsten. De praktiserande veterinärerna syssla numera på grund av häststammens reduktion mindre med hästar än tidigare och deras intresse för hästar och hästfrågor har nedgått. Alla distriktsveterinärer kunna därför icke betecknas såsom kvalificerade för uppdraget såsom hästbesiktningsman. Därtill kommer att distriktsveterinärernas arbetsbelastning i djursjukvården m. m. ofta är så stor att de i många fall svårigen skulle kunna belastas med denna ytterligare uppgift, särskilt med tanke på det med hästbesiktningarna förenade, tämligen omfattande expeditjonsarbetet.

Ett utnyttjande av distriktsveterinärerna såsom föreslagits skulle medföra avsevärda olägenheter ur administrativ och organisatorisk synpunkt. Den nuvarande organisationen för hästuttagningen är uppbyggd efter storkommuner och landets indelning i hästuttagningsområden. Då veterinärdistriktet icke sammanfaller med dessa skulle på grund härav väsentligt ökat arbete för hästuttagningsmyndigheten uppstå, varjämte vissa svårigheter synes uppkomma jämväl för de kommunala uttagningsnämndernas arbete. Ett ianspråktagande av så stort antal hästbesiktningsmän, vars besiktningar skulle komma att sporadiskt verkställas och utsträckas över större delen av året, måste verka arbetslyngande för den centrala myndigheten. Systemet skulle utan tvivel leda till stor splittring i arbetet vid hästuttagningsmyndigheten och medföra en alltför liten säkerhet för truppförbandens förseende med lämpliga hästar. Emot att utnyttja distriktsveterinärerna för hästbesiktningarna kan ytterligare anföras följande ur organisatorisk synpunkt icke önskvärda konsekvens.

Systemet komme att innebära att besiktningarna icke längre kunde ske i närvaro av kommunernas uttagningsnämnder. Dessa nämnders uppgift är

att tillvarataga bl. a. de enskilda hästägarnas intressen. Detta sker enligt KAIF uppfattning bäst och säkrast genom att nämnden är närvarande vid besiktningen och i anslutning till densamma följande preliminära uttagningen. I kommuner, där uttagningsnämnderna ha visat ett större intresse för sin uppgift, har hästuttagningen i allmänhet försiggått mest friktionsfritt. Det goda samarbete med uttagningsnämnderna, som hästuttagningsmyndigheten eftersträvar, har framför allt kunnat komma till stånd över hästbesiktningsmännen och därigenom att dessa sammanträffa med nämnderna vid besiktningarna. Att frånga principen om uttagningsnämndernas närvaro vid besiktningarna skulle otvivelaktigt vara till nackdel för båda parter.

Av vad nu anförts torde framgå att ett anlitande av distriktsveterinärerna för hästbesiktningar enligt förslaget i motionerna icke enligt KAIF åsikt bör ifrågakomma.

En organisation med anlitande av distriktsveterinärerna för utförande av de hästbesiktningar, varom här är fråga komme därjämte att draga icke oväsentliga kostnader. Desamma äro vanskliga att beräkna. Man torde emellertid böra utgå ifrån dels att vederbörande veterinär för besiktningen skall äga tillgodoräkna sig ersättning enligt gällande veterinärtaxa, dels att särskilda resor för att inom föreskriven tid medhinna besiktningarna inom distriktet med säkerhet torde bli erforderliga. I detta sammanhang bör bemärkas att man måste räkna med att sjukresor inom ett veterinärdistrikt under ett kalenderår — här kommer det dock att gälla icke ett helt kalenderår — icke äger rum till mycket mer än drygt hälften av antalet hästägare inom distriktet. De flesta sjukresorna till djurägare företagas nämligen till de större gårdarna och de flesta hästarna finnas numera på de medelstora och mindre jordbruken och framför allt i skogsbygden. Härigenom synes det bli nödvändigt för distriktsveterinären att företaga särskilda resor för besiktning av avsevärt antal av här avsedda hästar.

En approximativ beräkning av kostnaderna enligt nu angivna principer har givit vid handen att systemet med utnyttjande av distriktsveterinärerna för besiktning i enlighet med motionärernas förslag skulle draga en årlig kostnad av minst 200 000 kronor.

Enär utförande av hästbesiktningarna hos hästägarna genom utnyttjande av distriktsveterinärerna, såsom av det föregående framgått, visat sig olämpligt, har den frågan uppstått sig, huruvida icke hästbesiktningarna kunde utföras på hemgårdarna av såsom hittills särskilt förordnade hästbesiktningsmän med bibehållande således i huvudsak av nu gällande principer för hästuttagningen och den därmed förbundna hästbesiktningen. Det hittills tillämpade systemet med hästarnas samlande till vissa platser för hästbesiktningen skulle slopas och hästbesiktningsmännen tillsammans med en reducerad uttagningsnämnd — ordföranden jämte en ledamot representerande respektive del av kommunen — skulle besöka de olika gårdarna, där hästarna hörde hemma.

Förutsättning för genomförbarheten av en dylik anordning är i första hand att för personbil farbar väg finnes till gård, där häst skall besiktigas. Såvitt en företagen undersökning givit vid handen kan man räkna med att antalet gårdar ej tillgängliga med bilfordon är ringa — förekommer så gott som uteslutande i Norrland. Hästägare på sådan gård skulle åläggas framföra hästen till närmaste bilväg. Han bör därför beredas skälig ersättning. Eventuellt torde kunna övervägas att i omnämnda fall befria hästägare, varom nu är fråga, från skyldigheten att uppvisa häst till uttagningsbesiktning. En annan förutsättning för nu ifrågavarande förfaringsätt för hästbesiktningarna är att på vederbörlig gård vid besiktningstillfället finnes

person tillgänglig, som kan framföra och uppvisa hästen. Genom medverkan av uttagningsnämnderna torde tidpunkten för hästbesiktningsmännens besök kunna på en eller annan timme när angivas. Det av KAIF här ifrågasatta ändrade tillvägagångssättet för hästbesiktningsarnas utförande kommer emellertid att medföra en avsevärd förlängning av tiden för besiktningsresorna. Tidsökningen beräknas till minst 50 % kanske det dubbla. Från enligt nu tillämpat system med en varaktighet för besiktningsresorna för varje hästbesiktningsman av 3 veckor skulle desamma komma att omfatta 4 1/2—6 veckor. För uttagningsnämnderna skulle den tid desamma tjänstgöra öka från i medeltal 1—2 dagar till 2—4 dagar. Ökningen av tiden för besiktningsarnas genomförande medför att, då veterinären — hästbesiktningsmannen — icke torde kunna stå till förfogande längre tidsperiod än som f. n. är vanligt, antalet hästbesiktningsmän måste proportionsvis ökas. Den enligt ovan beräknade förlängningen i tid av besiktningsresorna och därigenom erforderliga ökningen av antalet hästbesiktningsmän per år kommer att medföra ökade kostnader beträffande hästbesiktningsmän och uttagningsnämnder. Den årliga kostnadsökningen har beräknats till omkring 110 000 kronor.

Ersättning till hästägare för hästs förande till besiktningsplats

Såsom i motionerna framhållits och som i detta yttrande tidigare berörts är den ersättning, som enligt nu gällande bestämmelser kan tillkomma hästägare i samband med framförandet av häst till av hästuttagningsmyndigheten fastställd hästbesiktningsplats obetydlig och står ej i rimlig proportion till den utförda prestationen d. v. s. till för hästägaren förlorad arbetstid och med framförandet förenade transportkostnader. När rekvisitionslagstiftningen tillkom år 1942 och det bestämdes om här ifrågavarande ersättning, pågick världskriget och i landet rådde beredskapstillstånd. Folkstämningen präglades av stor offervillighet för insatser till landets försvar. Den tankegång om skälig ersättning, som ligger bakom motionernas syfte, var över huvud icke aktuell. Medborgare av alla kategorier fingo genom inkallelser m. m. göra personliga uppoffringar. Såsom ovan redan framhållits ha sedan dess förhållandena inom näringslivet, enkannerligen jordbruksnäringens rationaliserade drift, väsentligen förändrats. På detta torde syftas i motionerna, när däri angives, att det nuvarande ersättningssystemet synes vara klart otillfredsställande med hänsyn till våra dagars förhållanden.

Erfarenheten inom hästuttagningsmyndigheten talar också för att för den nuvarande organisationen för hästuttagningsmyndigheten i fred ändrade bestämmelser äro önskvärda, vilka skulle medgiva en högre ersättning åt hästägarna.

Vid prövning av den ersättning, som för ifrågavarande ändamål kan bedömas skälig, har KAIF utgått från följande förutsättningar. Principen att ersättningen enbart anknytes till den tillryggalagda vägsträckan bör frångås. Ett ersättningsbelopp för varje inställelse med häst vid besiktningsplats bör i stället utgå. Ersättningsbeloppets storlek beräknas efter den tid, som åtgår för hästens förande till och från besiktningsplatsen samt densamma besiktning därstädes.

Besiktningsplatserna förläggas så att avståndet till desamma för hästägarna i regel understiger 10 km.

Till grund för ersättningsbeloppet lägges timpenningen enligt gällande lantarbetaravtal.

Antalet hästägare, för vilka skyldighet föreligger att framföra häst till besiktning uppgår för närvarande till approximativt 20 000 per år. Tid, som åtgår för hästägare i och för hästs uppvisande vid besiktningsstillfället beräknas uppgå till mellan 2 och 4 timmar, i medeltal 3 timmar.

Med utgångspunkt från vad nu anförts och att lantarbetaravtalet f. n. stadgar 3:04 per timme i kontantlön skulle årliga kostnaderna för här föreslagen ersättning till hästägarna uppgå till omkring i runt tal 185 000 kronor.

I de fall, då besiktningsplatserna äro belägna på större avstånd än 10 km från hemvistet, bör ersättning för transporten enligt gällande princip alltså jämt utgå. Ersättningen per km synes dock böra höjas. Av vad tidigare anförts torde framgå, att sistnämnda slag av ersättning kan beräknas ifrågakomma endast i ett fåtal undantagsfall.

Den enligt ovan beräknade ersättningen har ej tagit hänsyn till den merinkomst, som en hästägare genom att utnyttja hästen i dagsverke (ex. skogskörare) kan förskaffa sig.

Härtill må framhållas, att hästbesiktningarna som regel äro förlagda till sådan tid, att hästarna icke i större utsträckning utnyttjas av hästägarna. I övrigt får framhållas, att den med hästbesiktningarna förenade veterinärundersökningen av hästarna är av ett visst värde för hästägarna. Enligt de av arméintendenturförvaltningen utfärdade föreskrifterna för hästbesiktningsmans verksamhet skall denne nämligen vid besiktningarna bedriva instruktionsverksamhet beträffande allmän hästvård, hovvård, hovbeslag och hästbedömning samt lämna råd och anvisningar rörande iakttagna sjukdomar och skador m. m. Härtill bör tagas hänsyn vid bedömandet av skäligheten av den ersättning, som skulle komma att utgå enligt det nu relaterade förslaget.

Sammanfattning

I ovanstående framställning har redogjorts för det nuvarande systemet för uttagning av hästar i fredstid för krigsmaktens behov med särskild hänsyn till gällande bestämmelser för till hästägare utgående ersättning.

Det i motionerna till årets riksdag (I: 59 och II: 85) uttalade behovet av ändrade bestämmelser avseende nämnda ersättning överensstämmer med av KAIF såsom hästuttagningsmyndighet gjorda erfarenheter.

Följande utvägar till mera tillfredsställande förhållanden i förevarande avseende ha upptagits till prövning.

1. Besiktning av hästarna hos vederbörande hästägare genom distriktsveterinärernas försorg. Kostnaderna beräknas till minst 200 000 kronor vartill kommer för närvarande beräknade kostnader för hästuttagningsmyndighetens inspektions- och kontrollverksamhet 3 000 kronor samt de kostnader för uttagningsnämndernas verksamhet, som enligt gällande bestämmelser skola utgå av statsmedel. Sistnämnda kostnader i samband med det här avsedda systemet kunna för närvarande icke beräknas. I förhållande till för innevarande budgetår beräknade kostnader för uttagning av hästar m. m. (Statsliggaren över IV huvudtiteln s. 219) kronor 75 000, innebär detta system således en kostnadsökning med lägst 128 000 kronor plus kostnaden för uttagningsnämnderna.

2. Besiktning av hästarna hos hästägarna genom hästbesiktningsmän och reducerad uttagningsnämnd i princip enligt gällande system. Beräknad kostnadsökning i förhållande till nuvarande kostnader 110 000 kronor.

3. Höjd ersättning till hästägarna för hästs förande till uttagningsbesiktning enligt nuvarande förfaringssätt med särskilda besiktningsplatser. Beräknad kostnadsökning i förhållande till nuvarande kostnader 185 000 kronor.

Av de här framförda förslagen anser KAIF att förslag 1 såsom varande ur organisatoriska och andra synpunkter förenat med allvarliga olägenheter icke bör komma i fråga.

Förslag 3 anser sig KAIF, med hänsyn till den härmed uppkommande avsevärda kostnadsökningen, icke kunna förorda. Systemet synes också knappast på ett rättvist sätt komma att tillgodose skälighetsprincipen för den enskilde hästägaren.

Förslag 2 synes KAIF vara den utväg, som med den lägsta kostnadsökningen och bibehållen effektivitet i uttagningsförfarandet i hög grad för hästägarna minskar olägenheterna och kostnaderna i samband med uppvisandet av häst för uttagningsbesiktning.

Då emellertid konsekvenserna av besiktningarnas utförande enligt detta tillvägagångssätt icke nu kunna helt överblickas synes systemet först böra prövas under följande år, förslagsvis inom några besiktningsområden inom olika delar av landet.

IVAR GEWERT

ERIK LILJEFORS

Gösta Hägerstad

Till riksdagens statsutskott

Genom remiss den 29 maj 1956 har Kungl. Maj:t anbefallt Lantbruksstyrelsen att till Riksdagens statsutskott inkomma med yttrande över inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade, likalydande motioner nr I: 59 och II: 85 angående ändrade bestämmelser rörande besiktning av hästar för krigsmaktens behov.

Även om de av hästuttagningsmyndigheten anordnade besiktningsmötena för närvarande icke återkomma oftare än vart tredje år, medföra de utan tvivel särskilt under nu rådande arbetsförhållanden i många fall såväl praktiska olägenheter som ekonomiska uppoffringar för hästägarna. En ändring i vissa avseenden av nu gällande bestämmelser för hästbesiktning synes därför böra övervägas.

Enligt motionärernas yrkande böra hästägarna beredas skälig ersättning för förlorad arbetstid samt transportkostnader vid besiktningsmötena eller alternativt, att besiktningen skulle ske hos vederbörande hästägare och verkställas av ortens distriktsveterinär i samband med dennes praktikresor och utan kostnad för hästägaren.

Det sistnämnda alternativet skulle visserligen för hästägaren förorsaka minsta möjliga besvär. Men ur andra synpunkter synes ett sådant förfarande vara förknippat med vissa olägenheter. De olika distriktsveterinärerna skulle ersätta den nu för varje hästuttagningsområde utsedde hästbesiktningsmannen. Genom en sådan anordning skulle den likformighet beträffande hästuttagningen, som är önskvärd icke minst ur rättvisesynpunkt, knappast kunna upprätthållas i all synnerhet i sådana fall, då distriktsveterinärtjänsten under vakans tillfälligt upprätthålles genom olika vikarier. Icke minst i nyssnämnda hänseende innebär den nu gällande bestämmelsen, att den lokala hästuttagningsnämnden skall närvara vid besiktningen, en trygghet för hästägarna, vilken de skulle mista genom det föreslagna förfarandet.

Främst med hänsyn till vikten av att åvägabringa en så vitt möjligt likformig och rättvis uttagning är Lantbruksstyrelsen icke beredd att tillstyrka detta alternativa förslag.

Härtill kommer att förslaget knappast torde komma att medföra ett sådant förbilligande av förfarandet, som motionärerna måhända räknat med. Man torde nämligen icke kunna utgå från att besiktning alltid skall kunna genomföras i direkt anslutning till andra tjänsteresor utan i ett relativt stort antal fall torde de av motionärerna avsedda besiktningarna komma att föranleda särskilda resor eller förlängning av eljest planerade resor, för vilka veterinären givetvis måste vara berättigad till ersättning. Dessutom torde det ej kunna undgås, att veterinären måste tillerkännas arvode för själva besiktningen. Eftersom förfarandet givetvis borde vara avgiftsfritt för hästägarna, skulle kostnaden för resorna och besiktningarna komma att åvila statsverket.

Att Lantbruksstyrelsen icke ansett sig kunna tillstyrka det nu berörda förslaget innebär dock ej, att Lantbruksstyrelsen anser det skäligt att, såsom nu är fallet, hästägarna skola vara skyldiga att vidkännas samtliga

kostnader för uppvisande av hästarna. Denna skyldighet har otvivelaktigt efter hand blivit alltmer betungande i samma mån som arbetslönerna stigit och tillgången på arbetskraft minskat. Det bör dessutom beaktas, att skyldigheten i mycket stor utsträckning åvilar företagare, för vilka förlusten av en dags arbetsinkomst jämte de kostnader i övrigt, som transport av hästen till platsen för besiktningsmötet medför, kan bli mycket betungande. Styrelsen vill därför i princip ansluta sig till motionärernas uppfattning, att hästägarna böra beredas skälig ersättning för förlorad arbetstid, då häst uppvisas vid besiktningsmöte av ifrågavarande slag, varjämte i förekommande fall transportkostnad med bil bör utgå. Lantbruksstyrelsen anser för sin del, att dylik ersättning för transportkostnad bör ifrågakomma, då avståndet till besiktningsplatsen överstiger 5 km.

I avsikt att förbilliga omkostnaderna i samband med besiktningsmötena finner Lantbruksstyrelsen det vidare önskvärt, att uppvisningsplatsernas antal ökas. Därigenom skulle transportvägen i de flesta fall kunna förkortas, och på grund av att mindre antal hästar visades vid varje plats skulle förrättningstiden där kunna nedbringas.

Stockholm den 27 september 1956

C. H. NORDLANDER

Folke Gustafsson

Till riksdagens statsutskott

Genom remiss den 24 maj 1956 har Sveriges Lantbruksförbund beretts tillfälle att avgiva yttrande över två inom riksdagen väckta likalydande motioner (I: 59 och II: 85) angående ändrade bestämmelser rörande besiktning av hästar för krigsmaktens behov.

I motionerna yrkas, att besiktning av hästar, som i fredstid uttages för krigsmaktens behov, skall ske hos vederbörande hästägare eller att denne beredes skälig ersättning för kostnader i samband med uppvisning av hästar vid s. k. hästbesiktningsmöte. Under erinran om att det för närvarande utgår ersättning endast om hästen behöver transporteras längre sträcka än 10 km, framhåller motionärerna det otillfredsställande i att det begränsade antalet hästägare ålägges att fullgöra denna relativt betydande uppoffring, i de allra flesta fall helt utan ersättning. Särskilt framhålles, att ingen ersättning utgår för förlorad arbetstid.

Man ifrågasätter också, om icke besiktningen kunde ske hos vederbörande hästägare och verkställas av distriktsveterinärerna i samband med ordinarie resor av dessa. Härigenom skulle, menar man, de sammanlagda kostnaderna för det allmänna och hästägarna bli lägre än de nuvarande. Inte minst med hänsyn till att det nuvarande systemet är betungande till följd av den svåra brist på arbetskraft, som råder inom jordbruket, borde ett sådant system vara att föredra.

Lantbruksförbundet finner i likhet med motionärerna, att skälig ersättning bör utgå för kostnader i samband med besiktning av hästar. Bättre än ersättning synes det dock Lantbruksförbundet vara, att bestämmelser om ett förenklat och mindre tidsödande besiktnings sätt införes. Förbundet kan inte inse, att besiktningen av hästar skall behöva göras mera omständlig än motsvarande besiktning av traktorer. Denna senare besiktning utföres av en motorkunnig man, som vartannat år besöker de gårdar, som har fått åläggande att vid behov tillhandahålla försvaret någon traktor. Hästbesiktningen borde kunna utföras på ungefär samma sätt, i detta fall av den ordinarie veterinären inom distriktet i samband med dennes sjukbesök på gårdarna eller då han i övrigt har tid och tillfälle. Vid detta mera förenklade tillvägagångssätt kommer veterinären ensam att svara för värderingen av hästarna. Enligt det nuvarande tillvägagångssättet skall hästbesiktningsmannen »efter det uttagningsnämndens mening inhämtats, hänföra varje besiktigad häst till värdeklass enligt den av riksvärderingsnämnden fastställda riktprislistan för hästvärderingsnämnd». Uttagningsnämndens närvaro vid besiktningen har utgjort en viss garanti för att hästägarens synpunkter på värderingen mera beaktats. Enligt det föreslagna systemet skulle veterinären ensam hänföra hästen till en viss värdeklass. Därest det anses önskvärt bör emellertid uttagningsnämnden även i fortsättningen kunna få inflytande på värderingen på så sätt, att om en jordbrukare icke skulle vara nöjd med det pris, som hästen åsatts, bör ägaren till uttagningsnämnden få anföra besvär över värderingen. Denna skulle fastställas definitivt först i efterhand vid sammanträde mellan besiktningsmannen (veteri-

nären) och uttagningsnämnden, då nämnden skulle granska värderingsresultaten samt taga ställning till eventuella klagomål från hästägare.

Besiktningen hos hästägarna kan naturligtvis också utformas på annat sätt, t. ex. genom att som hittills särskilda besiktningsveterinärer utför besiktningen i närvaro av uttagningsnämnd. Dessa skulle då förflytta sig i bil från gård till gård. Nackdelen med detta tillvägagångssätt är att djurägaren måste hålla sig hemma vid gården en viss bestämd dag, då besiktningen skall ske. Sker besiktningen av distriktsveterinären i samband med sjukbesök, måste djurägaren eller någon annan ändå finnas till hands. Fördelen av att särskilda besiktningsveterinärer utför besiktningen tillsammans med uttagningsnämnd förefaller inte att uppväga nackdelen av att tillvägagångssättet blir mera osmidigt och dyrbarare. De kvalifikationer, som en hästbesiktningsman bör besitta, torde finnas hos varje distriktsveterinär. Redan nu är det distriktsveterinärer — låt vara ett urval av dem — som utför besiktningen.

Under åberopande av vad sålunda anförts vill Lantbruksförbundet tillstyrka bifall till i motionerna gjord hemställan.

Stockholm den 27 september 1956

Sveriges Lantbruksförbund
förening u. p. a.

GÖSTA LIEDBERG

C. W. CURTMAN

Erik Eliasson